

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

זמני השבת

כניסה	יציאה	ר"ת
18:41	19:33	20:19
גיליון 255		

צו-תשפ"ד

מעלת התורה ולומדיה

עד כאן מחלוקת רש"י והרמב"ן. אבל נעמוד כעת על הפסוק השני שהבאנו: "וְאֵת כָּל הָעֵדָה הִקְהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד". ציווי זה נאמר רגע לפני חנוכת המשכן, וצריך להבין כיצד יקהלו כל ישראל פתח אוהל מועד? (ישראל רבים הם והפתח קטן).

אומר **רבנו בחיי**: מעשה נס היה, וזה אחד מן המקומות שהחזיק המועט את המרובה. כיוצא בו (מביא הרב דוגמאות נוספות שהחזיק המעט את המרובה) ויקהילו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע (אומר הקב"ה למשה, ישראל חושבים שהמטה עושה ניסים, תקהיל את כולם ותדבר לסלע). וכן אמרו במדרש ואת כל העדה הקהל אל פתח אוהל מועד, אמר לפניו משה, רבונו של עולם ששים רבוא אנשים וששים רבוא בחורים היאך אני יכול להעמידן פתח אוהל מועד? אמר לו הקב"ה, על זה אתה תמה? והלא השמים כדוק עין היו, ואני מתחתים מסוף עולם ועד סופו, שנאמר: "הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת". וכן בהר סיני (בקבלת התורה) נגלה הקב"ה על הר סיני בעשרים ושנים אלף מרכבות של מלאכי השרת (ובכל אחת רבבות מלאכים), שנאמר: "רכב אלהים רבותים אלפי שנאן", והיאך היה ההר מחזיק כולם? אלא מעשה נסים היה. שהיה הקב"ה אומר להר הרחב וקבל בני אמונים. וכן (בימי יהושע) שעברו את הירדן נכנסו כל ישראל בין שני בדי הארון (אמה וחצי), שנאמר: "ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו הנה ושמעו את דברי ה' אלהיכם".

נמצא שהרמב"ן רוצה להדגיש שהיה חשוב שכל ישראל יעמדו פתח האוהל ויראו איך משה מושח את אהרון ומכניס אותו לעבודת המשכן, שידעו כל העם שבו ובזרעו אחריו בחר הקב"ה עד עולם ולא יהיו להם ספקות ולא ירננו אחריו.

בעומק הדברים, לאהרון היה חלק בחטא העגל ויבואו ישראל לדבר עליו. אבל גלוי וידוע לפני השם יתברך, שלאהרון לא באמת יש חלק בעוון העגל.

אומר **המדרש**: משל לבן מלך שהתגאה ליבו עליו ולקח את הסייף לחתוך את אביו. (זה הדימוי החמור כ"כ בו משתמש המדרש לחטא ע"ז, לאחר שאמר הקב"ה לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני, זה כאילו לוקחים סכין ונועצים במלך. יש מי שחושב שניתן לעזוב את השם ולהסתדר ללא התורה הקדושה והשם יתברך! זה כאילו רוצה לנועץ סכין בהשם חלילה). אמר לו הפדגוג (אותו אחד שמינה המלך להשגיח על בנו) אל תייגע עצמך (אל תתעייף), תן לי ואני אחתוך אותו. ולא התכוון הפדגוג לעשות זאת, אלא חשב שבינתיים יתעורר המלך ויעמיד את בנו במקום. הציץ עליו המלך ואמר, יודע אני כוונתך שהעדפת שתהיה עליך האשמה ולא על בני. נשבע אני שאינך יוצא מארמוני לעולם ואוכל משולחני ועשרים וארבע קצבות שחר תקבל. כך כהן גדול אינו יוצא מהמקדש, ואוכל משולחן המלך שנאמר: והנותרת מהמנחה לאהרון ובניו. ועשרים וארבע מתנות כהונה נתן הקב"ה לכהנים. אמר הקב"ה לאהרון, אהבת לצדק את בני ושנאת לחייבן, על כן משחך אלוקים אלוקים.

אז נכון ששבת לוי כולו לא חטא בעגל, אבל באהרון יש דבר מיוחד יותר מכולם. אהרון עושה פעולה ותולה את כל העוון בעצמו ולכן הרימו הקב"ה יותר מכל בני לוי שלא יצא מהמשכן. אמר לו, חייך שמכל בני לוי נבחרת וזה שאמר: "קח את אהרון ואת בניו".

פרשתנו פותחת בציווי עשיית הקרבנות במשכן ולאחר שמפרטת את כל הקרבנות אומר הקב"ה למשה: קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואת שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות. ואת כל העדה הקהל אל פתח אוהל מועד".

שואל **רש"י**: כיצד יתכן שעכשיו אומר הקב"ה למשה קח את אהרון? עניין זה למשוך את אהרון ובניו היה כבר ב- כג' באדר, שבעה ימים קודם הקמת המשכן שהוקם ב- א' ניסן וזה היה בפרשת פקודי. אם כן, כיצד יתכן שבפרשת פקודי מדובר על א' בניסן ואילו בפרשתנו חוזר לאחור ומדבר על כג' אדר? מתרץ רש"י: אין מוקדם ומאוחר בתורה.

הרמב"ן חולק על רש"י ותמחה עליו ואומר כך: ולמה נהפוך דברי אלוקים חיים! (למה להפוך זמנים ולתרוץ אין מוקדם ומאוחר). ועוד, שציווה בפרשת פקודי בכל הקמת המשכן, הכלים, לבישת אהרון ובניו ומשיחתם וסיפר שם מעשה משה בעניין ההקמה (משה עושה את כל המצווה עליו בענייני המשכן) ולא הזכיר דבר באהרון ובניו עד כאן (בפרשה שלנו) ואיך הפריש עניין אחד בשתי פרשיות?

לפי רש"י, הקב"ה כבר ציווה את משה על המשכן, הכלים ועל אהרון ובניו. משה עושה את כל המוטל עליו כולל הלבשת אהרון ובניו, אלא שרק עכשיו התורה מספרת על עניין אהרון ובניו. לרמב"ן קשה, למה היה צריך לחלק עניין אחד לשתי פרשיות ולא הביאה התורה את על העניין בפרשה אחת. ועוד קשה לו, למה שהתורה תכתוב את המוקדם מאוחר?

תחילה נביא את דברי **המהר"ל** שמסביר את שיטת רש"י: לאחר שבעת ימי המילואים של הקמת המשכן, אומרת התורה: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשַׁח עֲנִיין לַתּוֹרָה לְהַסְמִיךְ אֶת שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּילּוּאִים לְקִרְיַת מֹשֶׁה לַאֲהֲרֹן וּבְנָיו כִּיּוּן שֶׁכָּל עֲנִיין הַקִּמַּת הַמִּשְׁכָּן הוּא שֶׁאֲהֲרֹן וּבְנָיו יַעֲבֹדוּ בוֹ וְהֵם פָּגְשׁוּ בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי. לְכֵן מֹשֶׁה אֶכֶן הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וְהַלְבִּישׁ וּמִשַּׁח אֶת אַהֲרֹן וּבְנָיו וְהַתּוֹרָה הַמְתִּינָה מִלְּסַפֵּר זֹאת בְּכַדִּי לְהַסְמִיךְ אֶת שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּילּוּאִים לְפִרְשָׁה שֶׁל "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי". וּבַהֲכַרְח שֶׁאֵין מוֹקֵדִם מִמֶּנֶם וּמֵאַחֵר בַּתּוֹרָה.

הרמב"ן לשיטתו מסביר, שמשה אכן קיבל ציווי להקים משכן וכלים ולהלביש את אהרון ובניו ומייד מתחיל בעשיית המשכן וכליו, אבל תוך כדי שהקים את המשכן קורא לו הקב"ה ומצווה אותו על הקרבת הקרבנות, וזה לפני שמשה מסיים עם אהרון ובניו. לאחר שלמד משה על עבודת הקרבנות, חזר לציווי הראשון לקחת את אהרון ובניו. וכך לשיטתו הם סדר הפסוקים: משה נצטווה על מלאכת המשכן קודם חטא העגל. לאחר מכן התרצה לו הקב"ה ביום הכיפורים. לאחר השלמת המלאכה צווה להקים את המשכן באחד לחודש ושם אמר לו והקרבת את אהרון ואת בניו. שידע שאהרון ובניו נשארו במעלתם וחיבתם לפני המקום כמו לפני החטא ועכשיו חזר וזרז אתו. והנה כל סדר הפרשיות כסדרן, אלא שהקדים את "ויכס הענן את אוהל מועד" שהוא ביום השמיני למילואים לסדר כל עניין הקמת המשכן, כי כך דרך הכתובים בכל מקום, להשלים העניין שהחל בו.

נמצא שיש דרך אחת וזה ללמד זכות על האחר, אבל דרך מעולה יותר זה לקחת אחריות על עצמך ולזה יש מחיר אחר! על זה נבחר אהרון מכל בני לוי וזכה לכהונה גדולה ואת זה חפץ הקב"ה לפרסם בגלוי לכל ישראל.

עוד נראה כי בשבעת ימי המילואים היה משה מקים ומפרק את המשכן ומקריב קרבנות ואומר רש"י, שבכל שבעת הימים שהעמידו משה, לא שרתה בו השכינה. והיו ישראל אומרים, כל הטורח שלנו על המשכן בעבור שנדע שהתכפר לנו עוון העגל, למה אין השכינה שורה? אמר להם משה, אהרון אחי כדאי וחשוב ממני. שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה השכינה בכם ותדעו כי המקום קרא לו. זו אותה קריאה לאהרון "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרון", בכדי שישרה שכינה במשכן.

מדברים אלו עולה תמיהה עצומה, הרי אנו יודעים שהמשכן הוא כפרה על עוון העגל. שבת לוי אומנם לא חטא בעגל אבל הם לא מחו על המעשה, גם יהושע שהיה ממתין למרגלות ההר למשה, נכנסה עליו מיתה כיוון שעוצמת החטא השפיע על כל העולם כולו. אבל היחיד שאין עליו שום רושם והשפעה מהחטא, זה משה שהיה באותה שעה במרום. לכן, נשאר במדרגה של אדם הראשון לפני החטא ולא שלט עליו מלאך המוות וכך עולה מהמדרש בפרשת וזאת הברכה, שלא יכול היה מלאך המוות לקחת את משה, אלא רק השם בכבודו.

אם כן, מי יותר ראוי להקריב במשכן ולכפר על חטא העגל? מי שאין לו רושם כלל של חטא, או אחד שאין בו חטא אבל יש איזה רושם של חטא? וודאי זה שאין לו רושם של חטא! ובכל זאת, כאשר משה מקריב את הקרבנות אין השכינה שורה ורק אהרון משרה את השכינה.

מראה לנו הקב"ה, שאומנם יש מי שלא חטא כלל, אבל מעדיף הקב"ה את זה שיש לו רושם בחטא כאשר אותו רושם נובע מכך שלקח אחריות לסגור ולהגן על כל ישראל, גם אם יישלם מחיר אישי. וזה הכלל: חפץ הקב"ה באדם שלוקח אחריות על עצמו ועושה לטובת כלל עם ישראל!

אם נתבונן רגע לעבר חג הפורים שחגגנו בתחילת השבוע, נראה שהמגילה נקראת על שם אסתר "מגילת אסתר". ולמה לא נקראה המגילה בשם אחר? אלא, אסתר לקחה על עצמה אחריות כוללת ואמרה "וכאשר אבדתי, אבדתי". אומנם מרדכי פועל בדרכים רבות, אבל את סכנת המיתה אסתר לוקחת וזוכה שתקרא המגילה על שמה. בדומה, ידע אהרון שהוא עתיד להיפגע וימותו בניו, אבל נוהג הוא כמו אותו פדגוג במדרש.

ישנה חשיבות רבה להקב"ה להעביר לנו מסר זה ועל אף שייכתן ויש כאן איזו פגיעה מסוימת במשה, שבמשך שבעה ימים שעבד במשכן לא שרתה השכינה. המסר החשוב הוא: שטובת הפרט לא עומדת מול טובת הכלל. כאשר יהודי עושה לטובת הכלל הוא אינו ניזוק לעולם. אהרון מפקיר את משפחתו לטובת הכלל ולכן זוכה לכהונה גדולה. והנס הגדול שעושה הקב"ה להעמיד את כל ישראל פתח אוהל מועד, לראות כיצד הופך אהרון להיות כהן גדול, זה בעבור ידעו כולם שהמשיח עצמו למען הכלל, מתעלה!

הנס שעשה הקב"ה במתן תורה על הר סיני, שהוריד עשרים ושתים אלף רבבות מלאכים על ההר והיה מקום לכולם, ללמד שהתורה אינה תופסת מקום! בדיוק כפי שארון הברית לא היה מהמידה במשכן.

זה שנים על גבי שנים שמנסים לרדוף את התורה ואת לומדיה, מנסים לעקור אותה בכל דרך בכל מיני גזרות ורדיפות, אבל את התורה לא ניתן לבטל! זה שאמר המדרש, אמר הקב"ה להר הרחב וקבל בני אמונים. מבקש ממנו הקב"ה שיקבל את כל מי שחפץ למרות שנראה שאין מקום.

גם היום באים על לומדי התורה, מנסים לקצץ במימון ובמלגות, אבל זה לא יעזור. כי כאשר יענו אותנו כן ירבה וכן יפרוץ ורואים אנו בעינינו כיצד מתרבים לומדי התורה בישראל ולבסוף כל אחד משיג את הדרוש לו, כי התורה אינה מהמידה. איך ניתן לבוא לפגוע בבת עינו של הקב"ה, שהסתכל באורייתא וברא עלמא והרי אין העולם מתקיים בלי לימוד התורה שהוא הדלק והמנוע של העולם.

הקב"ה עושה את הנס בסיני ואחר כך גם במדבר שמשה מדבר לסלע, שם מצופף אותם הקב"ה בארבע אמות שישמעו כולם שמשה מדבר לסלע. כך עם יהושע מעביר השם מסר לעולם כולו ולישראל בפרט. רגע לפני שעוברים את הירדן עם ארון הברית, מכנס יהושע את כולם ואומר להם שהם הולכים לרשת את כל העמים ומראה להם את תוכנית הכיבוש וכולם עומדים בדרך נס בתוך אמה וחצי שבין בדי הארון וזה לגדל את יהושע בעיני העם. גם אהרון זוכה לנס דומה כיוון שכלל ישראל היו חשובים לפניו.

במאמר מוסגר נזכיר את דברי **החתם סופר** שאומר שלא לומדים תורה מתוך עשירות (מי שיש לו זה בסדר אבל לא מחפשים עשירות) המשכן מהותו עבודת הקרבנות וכך היו מתקריבים להשם. רבנו הקדוש שהיה עשיר, הרים עשר אצבעות בסוף ימיו והעיד שלא נהנה מאומה מהעולם הזה. דווקא במקום קטן וצפוף, שם מתקריבים להשם ולא צריך לחפש מרחב.

מסיים **רבנו בחיי** את דבריו ואומר: וכן לעתיד לבוא, כל אותן אוכלסין שיצאו מאדם הראשון עד שיחיו המתים, היכן הם עומדים? (יקומו מיליארים בתחיית המתים, היכן יעמדו?) והן עתידין לומר: "צר לי המקום גשה לי ואשבה". אלא אני מרחיב את ירושלים, שנאמר: "הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך", וכתוב: "ורחבה ונסבה למעלה למעלה".

אומר **המדרש פליאה**: שאלו תלמידיו של ר' יוסי בן קסמא, מתי בן דוד בא? אמר להם: זאת תורת העולה. ויש להבין, מה הקשר בין השאלה לתשובה!

אומר **התנחומא**: אין ישראל נגאלים ואין ציון נבנית אלא אם יקריבו עולה. ומה מיוחד לעולה יותר משאר קורבנות? שנקראת העולה זבחי צדק. זו תורת העולה- ראו כמה חביבה קריאת התורה לפני המקום, **שיש חיוב לאדם לתת כל ממנו ללמד לעצמו ולבניו תורה!** שנאמר: "צו את אהרון ואת בניו לאמר", כלומר שיאמרו לבני ישראל ויתעסקו בקריאת העולה. שאף על פי שמקריבים עולה, עוסקים היו בקריאתה.

היום לצערנו אין לנו אפשרות להקריב קרבן, אבל מוטל עלינו "ונשלמה פרים שפתינו". שאלו את ר' יוסי מתי נגאלים והשיב להם, שיעסקו בתורה!

הדרך לגאולה היא ע"י לימוד התורה ולא רק לעצמנו אלא לקרב גם את האחרים ואפילו אם זה על חשבון הזמן הפנוי שלנו ואולי אפילו קצת על חשבון המשפחה, זו אחריות עצמית שאדם לוקח על עצמו. מי שיקבל על עצמו לנהוג כך כפי שהקריב אהרון את עצמו, יזכה גם הוא.

פעמים שאדם יכול לדבר ולקרב ויש לו את ידע, אבל הוא מוותר לעצמו. יש בנו כוח להשפיע ויכולים אנו לומר את הדברים בצורה נכונה ונעימה שיכולה להשפיע על אחרים ועל תפיסות מוטעות כי "לשון רכה תשבר גרם".

ברגעים האחרונים לפני הגאולה השלימה, עלינו להתחזק ולחזק את הסובבים אותנו בדרך של קרוב ואהבה. יהי רצון שזוכה להיות מוכנים ונקרב את הסובבים אותנו לגאולה השלימה.